

dr. sc. Marina Vinaj

Muzej Slavonije
Trg Sv. Trojstva 6
HR-31000 Osijek
marina.vinaj@mso.hr

Prethodno priopćenje

UDK: 026(497.543)
023.4Pinterović, D.

Ključne riječi:

knjižnica
Danica Pinterović
Muzej Slavonije
spomenička građa

KNJIŽNIČARSKE ODREDNICE DR. DANICE PINTEROVIĆ

Knjižnica ugledne znanstvenice dr. Danice Pinterović jedna je od spomeničkih zbirki Odjela knjižnice Muzeja Slavonije koja ima gotovo 1000 primjeraka bibliografskih jedinica. Svaka je knjižnica ogledalo svoga vlasnika, tako i ova otkriva široke interese svoje vlasnice te je vrijedan izvor brojnim istraživačima.

Dug i predan rad iznimne znanstvenice dr. Danice Pinterović, ponajviše odrediv arheološkim radovima, otkriva zanimanja i za druga područja, uvjetovana muzejskim okruženjem, obrazovanjem i poticajnim obiteljskim ozračjem.

Znakovita je poveznica dr. Danice Pinterović s knjigom, kao trajnim izvorom znanja, ali i knjigom kao jedinicom organiziranog stručnog okupljanja koje ju je, kao cijenjenu knjižničarku, i dovelo u Muzej.

Osim kao srednjoškolska profesorica, dr. Danica Pinterović radila je i kao knjižničarka u Ženskoj realnoj gimnaziji, paralelno volontirajući u Muzeju od 1941.¹ Upravo sustavnim i stručnim radom na obradi knjižne građe, i one stare, spomenički važne i odredive, i one stručno relevantne za znanstveni i istraživački rad, ukazala je na iznimnost muzejskoga djelovanja. Njezina znanstvena naobrazba, stručno iskustvo u knjižničnome radu, ali i iznimna ljubav prema muzejskoj građi nemjerljivi su stoga za daljnje formiranje muzejske knjižnice. Govoriti isključivo o arheologiji, znači ne doprijeti do ostalih stručnih, znanstvenih, ali nadasve ljudskih vrlina dr. Danice Pinterović. Upravo ustrajnošću na nabavi, obradi i razvitku knjižnice, kao nužnog segmenta muzejske djelatnosti, umnogome je formirala i buduću knjižničnu funkciju u Muzeju i utjecala na Mariju Malbašu i ostale muzejske knjižničarke nakon sebe.

U Muzeju stalni posao dobiva 1943. te i službeno postaje jedini stručni djelatnik u knjižnici.² Boravila je, naime, na stručnoj izobrazbi u zagrebačkoj Sveučilišnoj knjižnici, gdje ju je knjižničarskim poslovima učio cijenjeni dr. Josip Badalić. U bremenitim ratnim godinama uspjela je s tadašnjim upraviteljem dr. Josipom Bösendorferom u Muzej dopremiti i građu knjižnice bivše Klasične gimnazije i Državne ženske realne gimnazije koja je morala biti iseljena po nalogu njemačke vojne komande. Dr. Josip Bösendorfer potvrdio je 21. prosinca 1943.³ primitak iznimnog knjižnog fonda koji je nakon oslobođenja tek dijelom vraćen školama – tražena je novija, ponajviše domaća literatura. Danas se spomenuta građa vodi kao spomenička zbirka Gimnazijske knjižnice.⁴

Dolaskom u Muzej dr. Danica Pinterović započela je stručno sređivanje knjižnice, uvela trovrсни katalog (abecedni, stručni i numerički) te istodobno postupno preuzimala poslove kustosa. Uz nju je nakon oslobođenja radila i pomoćna knjižničarka Hilda Tompak Hečej.

U jesen 1945. Komisija za čuvanje spomenika kulture KOMZA⁵ zadužila je osječki muzej da vodi brigu o građi napuštenih slavonskih dvoraca i privatnim zbirkama. Djelovanjem KOMZA-e u Muzej je dopremljena i vrijedna

knjižnica valpovačkoga vlastelinstva. Upravo inzistiranjem dr. Josipa Bösendorfera i dr. Danice Pinterović u osječki je muzej pristigla cjelokupna (u tadašnjim okvirima) obiteljska knjižnica Prandau-Normann, jedinstvena knjižnična i muzeološka zbirka iznimne kulturno-povijesne vrijednosti. Ona, naime, umnogome svjedoči o životu i navikama njezinih vlasnika te ukazuje na vrijednu i bogatu građu iz raznih struka i područja i prvorazrednu glazbenu ostavštinu.

Iščitavanjem Zapisnika KOMZA-e uočavamo silan trud i zalaganje osječkih muzealaca da građa dođe do Muzeja i postane i ostane trajan svjedok slavonske povijesti. Knjižnica valpovačkog vlastelinstva također je posebna spomenička zbirka Odjela knjižnice osječkoga muzeja.

Godine 1948. dr. Danica Pinterović imenovana je za konzervatorskog izaslanika za grad Osijek i kotar Osijek⁶, nakon čega se usredotočila na evidentiranje spomenika kulture te na Odjel umjetničkog obrta. Direktorica Muzeja postala je 1949. i znanstveno zanimanje za arheologiju, napose Mursu, nije ju udaljilo od knjige i knjižnice. Godine 1954. ponovo je pokrenula izlaženje *Osječkoga zbornika*, stručnog glasila Muzeja Slavonije, i bila glavna urednica od broja IV do broja XII.⁷ Svoje radove slala je brojnim uredništvima stručnih i znanstvenih časopisa kod nas i u inozemstvu.

Njezin stručni i znanstveni rad ne prestaje ni nakon umirovljenja 1961., jer ostaje raditi u Muzeju kao honorarni znanstveni suradnik sve do 1974. kada se prebacuje u tadašnji Centar za znanstveni rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti te kao vanjski suradnik objavljuje niz radova, među njima i kapitalno djelo *Mursa i njeno područje u antičko doba*.^{8,9}

Prikupljajući vrijednu spomeničku građu i stvarajući spomeničke knjižnične fondove, muzealci i njihove životne priče sa znanstvenom i stručnom *poputbinom* – osobnom knjižnicom i sami postaju dio muzejske povijesti. Njihovo golemo iskustvo i godine provedene u muzejskoj struci dragocjena su ostavština budućim generacijama.

Iznimka nije ni ostavština dr. Danice Pinterović, ponajprije njezina knjižnica koja je oporučno ostavljena daljnjim rođacima, zajedno s rukopisnom građom, sitnim tiskom i dokumentacijom. Knjižnici Muzeja Slavonije i Gradske i sveučilišnoj knjižnici dr. Danica Pinterović više je puta darovala primjerke knjižnoga fonda obiteljske knjižnice. Nakon njezine smrti nasljednici su knjižnicu odlučili darovati Muzeju Slavonije, kao i popratnu tiskopisnu i rukopisnu građu te dokumentaciju. Knjižnična građa danas je izdvojena u posebnu spomeničku zbirku muzejske knjižnice kao *Knjižnica Pinterović* (Sl. 1), dok je ostala građa pohranjena u Povijesnom odjelu te Odjelu umjetničkog obrta.

¹ Vinaj, 2007./2008., str. 24.

² Malbaša, 1977., str. 354.

³ Dokumentarna zbirka.

⁴ Odjel knjižnice jedan je od devet odjela Muzeja Slavonije. Uz priručni stručni fond, posjeduje i spomeničke zbirke: Gimnazijsku zbirku, Zbirku Prandau-Normann; Zbirku Essekiana te Zbirku Weissmann.

⁵ Komisije za sakupljanje i očuvanje kulturnih spomenika i starine. Osnovana je u lipnju 1945. g. naredbom hrvatskog Ministarstva prosvjete, a osnutak se temelji na *Odluci o zaštiti i čuvanju kulturnih spomenika i starina* Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije. Djelovala je prvobitno u okviru Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture, a potom od 1946. do 1967. g. pod Konzervatorskim zavodom Hrvatske.

⁶ Balić, 1975., str. 145.

⁷ Malbaša, 1977., str. 354.

⁸ Mursa i njeno područje u antičko doba / Danica Pinterović; [prijevod na njemački Marija Malbaša]; [fotografije Rudolf Bartolović... [et al.]; [crteži i karte Barbara Matasović]. – Osijek : Centar za znanstveni rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, 1978.

⁹ Malbaša, 1977., str. 354.

Sl. 1. Knjižnica Danice Pinterović u prostoru Odjela knjižnice Muzeja Slavonije, Trg V. Lisinskog 2, foto: M. Vinaj, 2015.

Obitelj Pinterović u gradu Osijeku i šire u Slavoniji imala je u 19. i 20. stoljeću iznimnu kulturnu, političku i obrazovnu ulogu. Posljednji imalac obiteljske knjižnice Pinterović, dr. Danica Pinterović, nastavila je sa skupljačkim radom, pažljivo čuvajući i nadopunjujući svu građu koja se dijelom ticala i djelovanja pojedinih članova obitelji. Stručna literatura pokriva široke znanstvene interese obitelji i dr. Danice Pinterović, posebno prema arheologiji, povijesti, umjetnosti, etnologiji, književnosti, stručnom pedagoškom radu i jezikoslovlju. Pomno je birana i stručna referentna građa koju čine opći priručnici, rječnici i enciklopedijska izdanja.

Posebno smatramo da je u Knjižnicu dr. Danice Pinterović utisnut njen osobni, predani znanstveni duh, izuzetno vezan uz spomeničku i zavičajnu baštinu grada. Knjižnica dr. Danice Pinterović jedna je od spomeničkih zbirki Odjela knjižnice Muzeja Slavonije koja ima gotovo 1000 primjeraka bibliografskih jedinica. Veći dio građe iz rukopisnog kataloga prepisan je u računalnu bazu programa za obradu knjižnične građe K++ (Sl. 2).

Iskustveno, svaka je knjižnica ogledalo svoga vlasnika ili pak svojih vlasnika. Iščitavanjem naslova pojedinih izdanja, posveta, zapisa na marginama, ostavljenih zabilješki na zaboravljenim papirima među koricama, otkrivamo i slažemo mozaik interesa, struku, ljubav, hobije, nemalo iznenađeni naslovima koji često odudaraju od društveno prihvaćene slike svoga vlasnika.

Knjižna građa pristigla u Muzej iz obiteljskoga doma i ureda u Centru za znanstveni rad JAZU, pohranjena danas u moderne i sigurne staklene ormare metalnih rubova, pretraživa većim dijelom u strojno čitljivom, ali i rukopisnom katalogu, Knjigama ulaska, jedinstvena je zbirka ponajviše stručne, arheološke literature.

U samoj Knjižnici – zbirci prevladavaju tzv. monografske publikacije, knjige, najviše s područja arheologije, među kojima se ističu vrijedna monografska izdanja o povijesti Rimskoga Carstva, povijesti Bizanta, srednjovjekovnoj europskoj i nacionalnoj povijesti, antičkome teatru, antičkim gradovima, razvitku starohrvatske umjetnosti...

Slijede izdanja o nacionalnoj i svjetskoj povijesti, povijesti pojedinih država i vladara. Zanimanje za etnološke teme razvidno je u brojnim izdanjima o običajima naroda bivše Jugoslavije, nošnjama, tradicijskim glazbalima i napjevima.

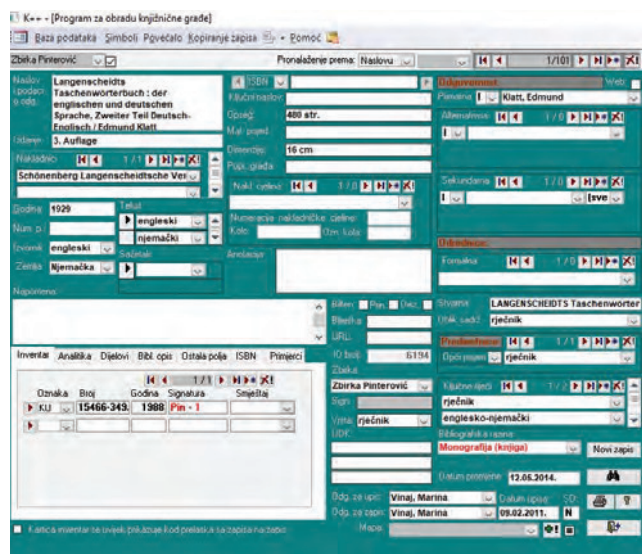
Posebno su vrijedni priručnici iz povijesti umjetnosti, kao i povijesti glazbe. Bogat i raznovrstan je i popis udžbenika: od latinskih, grčkih, njemačkih i talijanskih vježbenica, izbora iz djela antičkih pisca, zemljopisnih i povijesnih čitanki do priručnika o odgoju, psihologiji, razvitku ženskoga obrazovanja, filozofiji, didaktici i metodici...

Iznimno je zanimanje za književnost – od klasične literature, preko djela hrvatskih latinista, zbirki poezije i proze, Dostojevskog, Shakespearea, Stendhala, Krleža do priručnika iz povijesti ruske, engleske i francuske književnosti,

teorije književnosti i stilistike.

Posebnu cjelinu čine vrijedni katalozi domaćih i svjetskih izložbi, kako onih s arheološkom, umjetničkom, etnografskom ili povijesnom temom.

Brojni su i zbornici sa stručnih skupova, simpozija, okruglih stolova i savjetovanja. Uočavamo ponovo široke interese i raznovrsne teme: arheološke, napose, kulturno-povijesne, antropološke, muzeološke...

Sl. 2. Knjižnica Danice Pinterović u računalnoj bazi K++

Vrlo rano u Knjižnici Muzeja Slavonije formirana je Zavičajna zbirka *Essekiana* s osječkim izdanjima od povijesti tiskarstva do suvremenih dana. Svjesna vrijednosti zavičajnoga fonda, Danica Pinterović marno je i brižno u svojoj knjižnici prikupljala i ovu građu.

Istaknuti valja i bogatu tzv. referentnu građu koju čini velik broj rječnika, enciklopedija i enciklopedijskih priručnika.

Posebnu cjelinu unutar Knjižnice čine serijske publikacije. Najbrojnija su izdanja arheoloških muzeja i instituta, nacionalnih i europskih sveučilišta iz svih krajeva tadašnje države, ali i velikog broja europskih zemalja (*Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae*, *Archaeologia Jugoslavica*, *Arheološki vestnik*, *Alba Regia*, *Arheološki pregled*, *Arti musices*, *Folia archaeologica*, *Germania*, *Godišnjak zaštite spomenika kulture*, *Glasnik Muzejskog društva Slavonije i Baranje*, *Historijski pregled*, *Kačić*, *Muzeologija*, *Radovi i izdanja Akademije*, *Obavijesti*, *Osječki zbornik*, *Zadarska revija*, *Zbornik Matice srpske*, *Živa antika*).

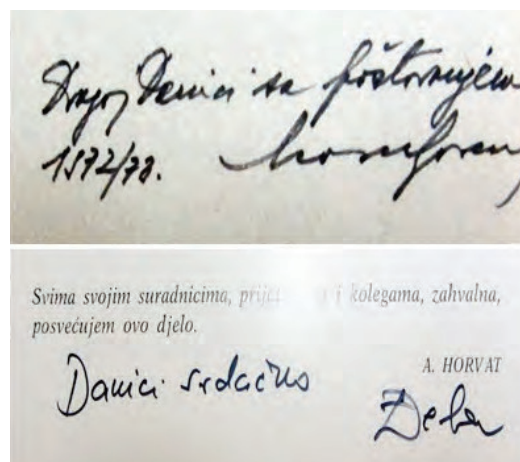
Da uistinu svaka knjižnica oslikava svoga vlasnika, možda točnije i iskrenije od velikih riječi u prigodnim govorima, da otvaranjem pojedinih stranica s tekstem postajemo svjesni stvarne širine djelovanja nekog znanstvenika, njegove europske, pa i svjetske uloge i doprinosa, koji je svojim znanjem i sposobnostima iznjedrenim u našoj maloj sredini zadivio i zadužio svijet, dokaz su uistinu brojni separati uvaženih svjetskih i domaćih znanstvenika, ponajviše

arheologa, ali i povjesničara, etnologa, povjesničara umjetnosti, književnika, bliskih suradnika, prijatelja, poštovatelja. U vremenima kada se rad sustručnjaka cijenio, njegova djela iščitavala s pažnjom, ali i kritičkim osvrtom, kada se imalo vremena potpisati i poslati separat, s njim i pažnju, poštovanje.

U tek kratkom izvatku brojnih imena, arheoložima, dakako, znanih stručnjaka starije generacije, ali i brojnih drugih uvažanih znanstvenika, uz rečenice iznimnog poštovanja:

With deep respect, Mit besten Gruss, S iskrenim poštovanjem, Pioniru konzervatorske struke, Uz najbolje želje, Sa zahvalnošću, Učiteljici i suradnici, Jednoj od najkulturnijih žena u historiji grada Osijeka, Uvijek zahvalna...

Jenő Fitz, Ludvig Balla, Andreas Alföldi, Zussana Banki, Božidar Čekuk, Valerija Damevski, Mirko Bulat, Velika Dautova-Ruševljan, Kamilo Firingner, Marcel Gorenc, Anđela Horvat, Lavoslav Kraus, Zdenka Lechner, Rudolf Magjer, Marija Malbaša, Stanislav Marijanović, Tomo Matić, Zdravko Marić, Viktor Novak, Radovan Miščević, Ivan Pelz, Kruno Prijatelj, Duje Rendić-Miočević, Ladislav Šaban, Jaro Šašel, Oto Švajcer, Edith Thomas, Zoltán Ujváry, Vladimir Utvić, Branka Vikić-Belančić, Zdenko Vinski (Sl. 3).

Sl. 3. Posvete cijenjenih kolega znanstvenika Danici Pinterović

Iznimna vrijednost Knjižnice Danice Pinterović stoga je svakako njezina bogata i raznovrsna kulturno-povijesna, zavičajna i referentna građa od sredine 19. stoljeća do kraja 70-ih godina 20. stoljeća, prikupljena iz gotovo svih europskih i nacionalnih baštinskih i znanstvenih institucija.

Iščitavat će je brojne generacije osječkih srednjoškolaca, studenata i znanstvenika, no uz stručne i znanstvene podatke o arheologiji, povijesti, etnologiji, učiti će i o iznimnoj znanstvenici, ženi daleko ispred svoga vremena, ali i iskrenoj suradnji, prijateljstvu i poštovanju... tek pohranjenima u Muzeju.

Ponekad tako daleko od navada današnjice.

LITERATURA

BALIĆ, M., 1975., Trideset godina zaštite spomenika kulture u Slavoniji 1945.-1975., Muzeologija No. 19, Zagreb, 144–152.

MALBAŠA, M., 1977., Stručno osoblje zaposleno u Muzeju od osnutka do danas, Osječki zbornik XVI, Osijek, 351–361.

VINAJ, M., 2007./2008., Knjižnica Muzeja Slavonije – Strukovno naslijeđe Marije Malbaše, Knjižničarstvo : glasnik Društva bibliotekara Slavonije i Baranje 11/12, Osijek, 21–29.

DOKUMENTARNI IZVORI

DOKUMENTARNA ZBIRKA, Muzeja Slavonije.

LIBRARY DETERMINANTS OF DR. DANICA PINTEROVIĆ

S U M M A R Y

The long and devoted work of an exceptional scientist, mostly determined by archaeological work, reveals an interest in other areas as well, owing to the museum surroundings, her education, and a stimulating family atmosphere. The link between dr. Danica Pinterović and books is significant: books as a permanent source of knowledge, but also books as units of organised, expert clusters that brought her to the Museum as an estimated librarian. She established one of the largest museum libraries, professionally organised and chose the material, recognized the importance of professional and scientific resources for museum work, and became the Museum director and a distinguished scientist with the highest level of professional and scientific experience. The permanent link of dr. Danica Pinterović with the Museum, science, and books is her private library stored as a legacy and formed as a separate collection in the Museum of Slavonia Library. Dr. Danica Pinterović left the library in

her will to her distant relatives, together with handwritten material, fine print, documents. During her life, she gifted items from the fund of her family library to the City and University Library Osijek and the Museum of Slavonia Library. After her death, her heirs decided to give the library to the Museum of Slavonia, together with the printed and handwritten materials and documentation. The library materials are today a separate monumental collection of the Museum Library as *Pinterović Library*, while the rest of the materials were stored at the History Department and the Arts and Crafts Department. Danica Pinterović's library is one of the monumental collections of the Library Department of the Museum of Slavonia with almost 1000 bibliographic units. Most of the materials have been copied from the handwritten database to the computer database for library materials organisation.